

Babaskin Anatoliy. Legal nature of subordinated debt of financial institutions in Ukraine

In the article, the author argues that from the point of view of private law, the relationship that arises between the debtor (financial institution) and the creditor in attracting funds on terms of subordinated debt, is an economic relationship for attracting, respectively, loan, loan, bank deposit, which is performed on the terms of subordinated debt. Liabilities arising from borrowing on a subordinated debt basis are long-term, unsecured, repayable, and that change the order of creditors' claims to be applied in the event of the debtor's liquidation or bankruptcy. The existence of public-law rules governing the attraction of funds on subordinated debt does not affect the legal nature of the said transactions. Therefore, the failure of a debtor to comply with a transaction with the requirements of public law to attract funds on the basis of subordinated debt does not affect its validity. The funds attracted by the debtor bank acquire the status of subordinated debt, subject to obtaining the permission of the National Bank of Ukraine to take into account the borrowed funds on terms of subordinated debt to the capital of the bank. In the absence or revocation of the said permit, there is no reason to include such funds in the equity of the debtor bank and to assign the claims of the lender to such transaction in the event of liquidation or bankruptcy of the debtor bank to the queue established by law to satisfy the claims of creditors on subordinated debt. The article gives a comparative description of subordinated debt and hybrid capital instruments as components of the bank's additional capital, and offers suggestions for improvement of the current legislation of Ukraine.

Key words: loan, credit, deposit, capital, regulatory capital, interest, subordinated debt, hybrid capital instrument.

DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-281-290

УДК: 347.92

Г. П. ТИМЧЕНКО,

доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник*

ORCID: 0000-0003-4263-9948

СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ГЕНЕЗИСУ, СТРУКТУРИ І ФОРМ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ

У статті аналізується система принципів цивільного судочинства. Автор обґрунтовує, що система принципів судочинства як елемент типологізації сучасних судових процесів повинна визначатися первісно тільки бажаною моделлю судочинства, обмежуючи при такому підході законодавчий розсуд, і відмічає можливість всебічного пізнання структури системи лише на стиці різних знань. Це сприятиме виділенню об'єктивних факторів, появи і формуванню такої системи та її розвитку. До числа таких факторів дослідник відносить природу і сутність державного ладу, економічний і політичний стан держави, цінності і пріоритети, які склалися у суспільстві на сучасному етапі його розвитку, очікування і потреби цього суспільства у судовому захисті, судову практику, цілі і завдання судочинства, історичні фактори, котрі обумовили характер цивільного процесу, досягнення юридичної науки.

Ключові слова: принцип судочинства, система принципів, верховенство права, європейські стандарти судового захисту, правова визначеність.

**Tymchenko Hennadii, Doctor of Juridical Sciences, Senior Research Officer*

© Г. П. Тимченко, 2020

Тымченко Г. П. Система принципов гражданского судопроизводства в в Украине: проблемне вопросы генезиса, структуры и форм законодательного закрепления

В статье анализируется система принципов гражданского судопроизводства. Автор обосновывает, что система принципов судопроизводства как элемент типологизации современных судебных процессов должна определяться первично только желаемой моделью судопроизводства, ограничивая при таком подходе законодательное усмотрение, и отмечает возможность всестороннего познания структуры системы лишь на стыке различных знаний. Это будет способствовать выделению объективных факторов, появлению и формированию такой системы, и ее развитию. К числу таких факторов исследователь относит природу и сущность государственного строя, экономическое и политическое состояние государства, ценности и приоритеты, которые сложились в обществе на современном этапе его развития, ожидания и потребности этого общества в судебной защите, судебную практику, цели и задачи судопроизводства, исторические факторы, обусловившие характер гражданского процесса, достижения юридической науки.

Ключевые слова: принцип судопроизводства, система принципов, верховенство права, европейские стандарты судебной защиты, правовая определенность.

Tymchenko Hennadii. System of principles of the civil rule-making in Ukraine: problem questions of genesis, structure and forms of the legislative fixing

In the article is analysed system of principles of the civil rule-making. An author grounds, that the system of principles of rule-making as element of typology of modern trials must be determined initially by the only desired model of rule-making, limiting legislative discretion at such approach, and marks possibility of all-round cognition of structure of the system only on joint of different knowledge. It will assist the selection of objective factors, appearance and forming of such system and her development. To the number of such factors a researcher takes nature and essence of the political system, economic and political state of the state, values and priorities, that was folded in society on the modern stage of his development, expectation and necessity of this society in judicial defence, judicial practice, aims and tasks of rule-making, historical factors, stipulating character of civil procedure, achievement of legal science.

Keywords: principle of rule-making, system of principles, supremacy of right, European standards of judicial defence, legal definiteness.

Вступ. Незважаючи на глобальні тенденції уніфікації судових процедур, зближення різних процесуальних систем, зростаючий вплив різноманітних правових культур на правосуддя та значний обсяг проведених робіт, проблема принципів цивільного судочинства ще не отримала належного розвитку. Тому сьогодні особливу актуальність набуває дослідження системи принципів цивільного судочинства як об'єкта пізнання, системний аналіз законодавства, пошук єдиних концептуальних підходів до правових явищ та їх фіксування, вирішення проблем правозастосування. Необхідна доктринальна розробка системи принципів цивільного судочинства. В кінцевому підсумку йдеться про необхідність дослідження цивільного судочинства крізь призму системи його принципів.

Стан дослідження проблематики. Перші російські курси цивільного судочинства К. І. Малишева (1874 р.), С. В. Пахмана (1877 р.), Є. О. Нефедьєва (1904 р.), І. Є. Енгельмана (1912 р.), Є. В. Васьковського (1913 р.) започаткували дослідження загальних питань цивільної процесуальної діяльності та її основних засад, принципів процесу та їх змісту.

Незважаючи на певну ідеологічну обмеженість можливостей наукового пошуку, процесуалісти радянської епохи спробували наповнити принципи

судочинства новим змістом. Тематика і кількість дисертаційних і монографічних досліджень тих років свідчать про важливість системи принципів для обґрунтування сутності радянської моделі судочинства. Серед них: О. П. Клейнман «Основні інститути радянського цивільного процесу і принципи диспозитивності і змагальності» 1940 р.; В. М. Семенов «Принципи радянського цивільного процесуального права» 1965 р.; С. В. Курильов «Встановлення істини в радянському правосудді» 1967 р.; Р. Е. Гукасян «Проблема інтересу у радянському цивільному процесуальному праві» 1971 р.; В. С. Букіна «Принципи радянського цивільного процесуального права» 1975 р.; А. О. Ференс-Сороцький «Аксиоми і принципи цивільно-процесуального права» 1989 р.; Й. М. Резниченко «Функціональні принципи цивільного процесу» 1990 р.

Окремі аспекти проблеми отримали доктринальне обґрунтування у працях М. Г. Авдюкова, О. Т. Боннера, М. А. Гурвича, І. О. Євтодьєвої, О. В. Іванова, І. М. Полякова, В. П. Тараненка, М. К. Треушнікова, Н. О. Чечіної, М. Й. Штефана, К. С. Юдельсона та інших.

Сучасна процесуальна наука у своєму еволюційному розвитку продовжує на основі існуючих і нових методологічних підходів і концепцій осмислення проблематики принципів судочинства. Виходячи з власних поглядів на предмет дослідження даної проблеми, до цивільного розуміння її численних аспектів зверталися Ю. В. Білоусов, С. С. Бичкова, Н. Л. Бондаренко-Зелінська, О. В. Гетманцев, О. В. Дем'янова, В. В. Комаров, В. А. Кройтор, Ю. В. Навроцька, Ю. Д. Притика, В. І. Тертишников, С. Я. Фурса, М. М. Ясинок та інші.

Мета та завдання дослідження. Метою цієї статті є аналіз ознак і формулювання поняття «система принципів цивільного судочинства», дослідження витоків формування та змісту її елементів, закономірностей і тенденцій розвитку в цивільному судочинстві.

Виклад основного матеріалу. Дослідження поняття «принцип цивільного судочинства» припускає виявлення як загальних ознак, властивих правовим принципам в цілому, так і ознак, що відбивають специфіку власне цивільної процесуальної діяльності, котра своїм предметом має захист прав, свобод і інтересів різних суб'єктів права.

Одною з таких визначальних ознак є системність, якість, яка притаманна не тільки праву в цілому. Будь-яка сукупність явищ неодмінно має вивчатися в їх системі. І в цьому плані дослідження принципів цивільного судочинства не є винятком. При цьому варто зробити застереження, що науковий пошук, який проводиться в такому напрямі – це не самоціль. Як відмічав Г. О. Свердлов, нині юридична наука досягла такого рівня розвитку і зрілості, котрий дозволяє досліджувати проблему не тільки в аспекті суті призначення принципів, але й з позицій системності, що дає можливість отримати уявлення про кожного з них не тільки в «автономному» зрізі, котрий лежить в основі безпосереднього знання, але й і у видо-родовому вимірі, і в кінцевому підсумку дозволить отримати інформацію про якісну природу кожного з них окремо¹.

Необхідність підходу до проблеми принципів крізь призму їх системи, по суті, це єдине, що може об'єднати і зблизити вчених різних наукових шкіл. Н. О. Чечина, котра плідно працювала над дослідженням цієї проблематики, неодноразово звертала увагу на те визначальне значення, котре має система принципів для вивчення і всеохоплюючого пізнання сутності і змісту процесуального

права². Теоретичні здобутки Н. О. Чечиної стали основою і свого роду орієнтиром для подальшого дослідження цього питання. Визначеність змісту галузі системою принципів стала вихідним пунктом у роботах багатьох процесуалістів. Проте згодом стало очевидним, що науковий пошук належної системи принципів, властивостей, котрі мають бути їй притаманні, розташування принципів, їх вплив одне на одного і в сукупності на систему – так і не був доведений до кінця. До того ж виявилася така обставина: перші роботи, спеціально присвячені принципам процесуального права, питанням об'єднання їх в систему, не містили визначення самої системи принципів та її характерних ознак³.

Прогресом у пізнанні принципів стало розуміння системи як сукупності елементів, які перебувають у взаємозв'язку і взаємній обумовленості⁴. Близькі за змістом визначення системи принципів є і в пізніших джерелах⁵.

Проблематика порушена в даному дослідженні прямо пов'язана з виявленням систем принципів цивільного судочинства, при цьому автор спирається в тому числі і на ознаки, які добре розроблені філософською наукою.

Першою ознакою будь-якої системи є множинність її елементів. Іншими словами, йдеться про кількісні показники системи. В цивільній процесуальній науці при всій спірності розглядуваної проблеми число принципів варіюється від 5 до 20, що дає підставу назвати множинність першою ознакою у визначенні системи⁶.

Другою ознакою, як правило, є наявність певної ієрархії в побудові системи, тобто переходу від абстрактного до конкретного, від систем нижчого рівня до систем вищого рівня. В такому разі мова може йти про порядок розташування принципів, про їх поділ на головні і допоміжні, на принципи більш значущі і менш важливі⁷.

Без усталених зв'язків, інакше кажучи, без структури, жодна система також не може існувати. Як правильно відмічав В. М. Шерстюк, структура зв'язує компоненти, перетворює їх, надаючи деяку спільність, цілісність, вона зумовлює виникнення нових якостей, котрі до цього не були притаманні жодному окремому компоненту⁸. Структура системи принципів цивільного судочинства має також свої особливості, пов'язані з тим, що принципи мають нормативну основу, що сприяє формуванню системи.

За ознаку системи вважають і перебування елементів, котрі створюють систему, в певних відносинах і зв'язках між собою. Безперечно, що кожний принцип можна розглядати і вивчати не тільки як самостійне явище, але й у їх системі. Перебування принципів у системі припускає, поряд з єдиною формою вираження, і їх взаємну обумовленість. Наприклад, принцип гласності і відкритості судового розгляду навряд чи був би необхідним, якби законодавець не встановив кола осіб, які беруть участь у справі, і не наділив їх широкими правами щодо участі в процесі. В свою чергу, рівні права в процесі тягнуть за собою надання кожному учаснику процесу права знайомитися з матеріалами справи, що є одним з елементів принципу змагальності тощо⁹.

Дослідження системи принципів було б неповним без аналізу такої її ознаки, як взаємодія з середовищем. Як правило, має місце кореляція з тими суспільними відносинами, котрі складаються в процесі виконання процесуальної діяльності. Це може спричинити наслідки двоякого роду. В одному випадку при суттєвій трансформації відносин може знадобитися корінна зміна всієї системи принципів, у другому – зміна самої системи може спровокувати зміни в кількісних або якісних характеристиках самих відносин.

Як динамічне утворення, котре розвивається і змінюється вслід за подіями, що відбуваються в державі і суспільстві, систему принципів характеризує така її ознака, як розвиток системи. В цьому плані доцільно відмітити, що розвиток деяких принципів можна простежити від періоду звичаєвого права аж до наших днів (змагальність, диспозитивність, гласність, безпосередність). Окремі принципи, котрі раніше входили в систему, навпаки, разом з радянським минулим втратили своє значення (приміром, примат суспільного інтересу, пролетарський інтернаціоналізм, класовість)¹⁰.

Такими, на нашу думку, є ознаки системи принципів цивільного судочинства, за допомогою котрих можна дати її визначення.

Система принципів цивільного судочинства – це об'єднання окремих принципів у одне ціле, що припускає різну кількість елементів, закріплене в процесуальному законодавстві і спрямоване на досягнення певних цілей судочинства. Для системи характерні наявність певної структури, внутрішньої єдності, неоднакового значення окремих складових, взаємної обумовленості і доповнюваності, а також можливість розвитку і взаємодії з іншими категоріями права.

Отже, система принципів є доволі складним утворенням. Інтересним буде простежити, як у вітчизняному цивільному процесуальному законодавстві вирішувалося питання системи принципів. З одного боку, при вивченні цивільного процесуального законодавства постають питання про поділ принципів на групи, про існування принципів більш значущих і менш важливих, які принципи мають бути взаємодоповнюючими і взаємнообумовленими і в якій мірі, чи вплинула еволюція суспільних відносин на систему принципів, як ця система взаємодіє з іншими положеннями, котрі не виділені як принципи. З другого боку – законодавство взагалі не може обходитися без якої-небудь системи принципів, апріорі вона існує. Інша справа, що містить в собі ця система, які її елементи, як вона закріплена у законодавстві. З огляду на це проведене нами вище дослідження ознак системи уявляється вельми важливим.

Автор вважає, що поставлені питання мають концептуальне значення для цивільного судочинства. Можна припустити, що рішення проблеми системи принципів має відбуватися на початку створення цивільного процесуального кодексу. Бажано йти від простого переліку фундаментальних положень до практики їх дотримання на всіх етапах цивільної процесуальної діяльності. Тобто, спочатку необхідно ретельно проробити загальну частину кодексу, йти від розуміння того, яким ми хочемо бачити цивільне судочинство, до розробки сукупності принципів, на котрих воно ґрунтується. Але це завдання не тільки для юридичної науки і практики. Проблему можна вирішити лише при використанні синтезу наукових знань – узагальнюючи історичний досвід розвитку держави і права, аналізуючи накопичену судову практику в аспекті найпоширеніших помилок у правозастосуванні, даючи реальну оцінку стану справ у економіці та політиці держави, враховуючи потребу суспільства у механізмі захисту прав, використовуючи досягнення юридичної науки. Систему принципів, на котрих буде формуватися судочинство, повинен визначати не законодавець, а об'єктивні чинники, які сприятимуть появі такої системи та її подальшому розвитку.

Сьогодні можна констатувати поверховий підхід законодавця до вирішення питання системи принципів цивільного судочинства. Очевидно, що цивільне

судочинство повинно мати власну, специфічну систему принципів. Стаття 2 ЦПК України містить таку систему принципів:

- 1) верховенство права;
- 2) повага до честі і гідності, рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;
- 3) гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;
- 4) змагальність сторін;
- 5) диспозитивність;
- 6) пропорційність;
- 7) обов'язковість судового рішення;
- 8) забезпечення права на апеляційний перегляд справи;
- 9) забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, встановлених законом;
- 10) розумність строків розгляду справи судом;
- 11) неприпустимість зловживання процесуальними правами;
- 12) відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення.

Якщо проаналізувати хід думки законодавця (а він пішов шляхом практичного повного перенесення всіх конституційних принципів у галузеве законодавство), то створюється враження, що немає великої різниці між звичайними нормами і властивостями (умовами) судочинства. Наприклад, положення про забезпечення апеляційного і касаційного оскарження рішення суду – чи варто називати його принципом судочинства? Зрозуміло, що суспільство зацікавлене в наявності процедур, які дозволяють виправляти судові помилки. Але цього навряд чи достатньо, щоб назвати це положення принципом – воно не має основоположного значення, широкого застосування, оскільки поширюється на вузьке коло регульованих ним питань. Якщо йти за такою законодавчою логікою, то виходить, що необхідно також закріпити принципи: відкриття провадження у справі, підготовчого провадження, судового розгляду. Це зробило б склад принципів невизначеним і безмежним.

Такі ж аргументи можна навести і стосовно обов'язковості судових рішень, котра законодавцем також названа в числі принципів цивільного судочинства. Підставою для критики даного положення є те, що обов'язковість як властивість судового рішення не може розглядатися як принцип судочинства, таке положення не має необхідного ступеня загальності. Це ще раз підтверджує ту думку, що вивіреної системи принципів ще немає, чомусь залишилися осторонь законодавчої уваги принципи усності і безпосередності, адже вони визначають порядок ознайомлення з матеріалами справи та їх дослідження. Проте під впливом європейської правової думки додано принцип верховенства права.

Слід сказати, що саме виникнення нових принципів з можливістю їх включення в процесуальне законодавство є одною з тенденцій розвитку науки процесуального права. О. О. Борисова відмітила, що застосування у судовому процесі понять «справедливий судовий розгляд», «доступ до суду», «розумний строк», «правова визначеність» дозволило ряду дослідників стверджувати про появу нових принципів з такою назвою¹¹.

Зарубіжні законодавчі акти, безперечно, впливають на вітчизняне право. З одного боку, йде процес адаптації українського законодавства до загальнови-

знаних стандартів, і це неминуче. З другого боку, існує надмірна захопленість зарубіжними конструкціями. Візьмемо, наприклад, розумний строк розгляду. Для того, щоб дане положення розглядалося як принцип, необхідно з самого початку ретельніше регулювати всі дії, які виконуються в процесі судом та іншими учасниками, а також наслідки за невиконання приписаних законом дій і недотримання встановлених законом або судом строків. В такому ж плані можна міркувати про доступ до суду. Це не що інше як організаційна складова конституційного права на судовий захист, на справедливий судовий розгляд, що означає врегульованість законодавством права на звернення до суду, наявність підстав такого звернення, забезпечення права на кваліфіковану юридичну допомогу, розподіл судових витрат і вирішення багатьох інших організаційно-процесуальних питань. Поки гарантії права на доступ до суду не будуть реально надані державою і втілені в процесуальному законодавстві, навряд чи буде правильним говорити про принцип доступності суду¹².

Категорія «правова визначеність» за своєю суттю близька до вже розглянутого положення про забезпечення апеляційного і касаційного оскаржень рішень суду, оскільки виходить з аксіоми *res judicata* (вирішена справа), котра означає недопустимість повторного розгляду вже раніше вирішеної справи.

Отже, законодавцю потрібен зважений підхід до формування системи принципів цивільного судочинства. Сама поява в нормах ЦПК України положення про його принципи є позитивним явищем, водночас необхідно вдумливіше підходити до поширення конституційних принципів на галузеве законодавство, до оновлення діючого складу принципів.

На наш погляд, тенденції розвитку процесуальних законодавства і його доктрини щодо питань систем принципів цивільного судочинства є такими: з одного боку – прагнення розглядати принципи в їх системі, що може вивести законодавство на інший рівень регулювання суспільних відносин; з другого – спроби розширити склад принципів, а також вирішення питань про форми їх законодавчого закріплення.

Висновки. Автор, використовуючи накопичені знання і результати досліджень категорії «система» суспільними науками, аналізує ознаки поняття, яке розглядається, і можливості їх застосування в рамках правових досліджень. Система принципів цивільного судочинства розглядається як об'єднання окремих принципів у одне ціле, що припускає різну кількість елементів, закріплене в процесуальному законодавстві і спрямоване на досягнення певних цілей судочинства. Для системи характерні наявність певної структури, внутрішньої єдності, неоднакового значення окремих складових, взаємної обумовленості і доповнюваності, а також можливість розвитку і взаємодії з іншими категоріями права.

В основі запропонованого розуміння і авторського підходу до дослідження лежить необхідність більш широкого тлумачення поняття, яке розглядається, оскільки його законодавча регламентація обмежує можливість вивчення явища лише кількісними показниками. Для характеристики системи як абстрактної моделі пізнання, а також у контексті вдосконалення юридичної техніки, важливим є виявлення реальних взаємозв'язків принципів, ступеня обумовленості і доповнюваності один одним, а також взаємозв'язок еволюції суспільних відносин і структури системи, співвідношення її елементів з іншими положеннями законодавства.

Розглядаючи генезис системи принципів цивільного судочинства, фактори,

які впливають на її формування, дослідник звертається до традицій і досвіду вітчизняної законотворчості у сфері судочинства, методології процесуальної науки як сукупності способів і методів вивчення явищ, до наукових знань, що є результатом синтетичних і інтеграційних підходів до вивчення.

Автор обгрунтовує, що система принципів судочинства як елемент типологізації сучасних процесів повинна визначатися первісно тільки бажаною моделлю судочинства, обмежуючи при такому підході законодавчий розсуд, і відмічає можливість всебічного пізнання структури системи лише на стиці різних знань, не тільки і навіть не стільки в рамках процесуальної доктрини. Це сприятиме виділенню об'єктивних факторів, появи і формуванню такої системи та її розвитку. До числа таких факторів автор відносить природу і сутність державного ладу, економічний і політичний стан держави, цінності і пріоритети, які склалися у суспільстві на сучасному етапі його розвитку, очікування і потреби цього суспільства у судовому захисті, судову практику, цілі і завдання судочинства, історичні фактори, котрі обумовили характер судочинства, досягнення юридичної науки.

Аналізуючи ЦПК України, дослідник критично оцінює законодавче вирішення проблеми системи принципів у цивільному судочинстві. Аргументується помилковість віднесення до числа принципів і включення їх у систему положень про обов'язковість судових рішень, можливість їх апеляційного і касаційного оскаржень в силу особливостей цих положень і сфери їх застосування. Включення таких принципів призведе до необгрунтованого розширення системи, оскільки згадування тільки про апеляцію і касацію зводить нанівець значення інших способів виправлення судових помилок, ставить перед необхідністю, слідуючи даній логіці, виділяти структурно принципи окремих стадій і проваджень.

Автор відмічає вплив європейської правової думки на вітчизняне судочинство і його доктрину, поступовий процес адаптації нашого законодавства до євростандартів судового захисту, зближення різних процесуальних культур. У зв'язку з цим все активніше виявляються тенденції доповнення цивільного судочинства, слідом за принципом верховенства права, новими положеннями, котрі претендують на розгляд їх як принципи і уособлюють зарубіжну теорію і практику. Автор аналізує запропоновані новели і вважає невинуватим розширення на вітчизняній ниві правознавства системи принципів за рахунок таких положень, як от: справедливий судовий процес, доступ до суду, розумний строк, концентрація процесу, правова визначеність та інші, через відсутність у них власного змісту і передумов закріплення.

1. *Свердлов Г. А.* Принципы советского гражданского права. Красноярск : Изд-во Краснояр. ун-та, 1985. С. 64–65. 2. *Чечина Н. А.* Принципы советского гражданского процессуального права и их нормативное закрепление // Правоведение. 1960. № 3. С. 80. 3. *Савинов Ю. П.* Место системы принципов в предмете науки гражданского процессуального права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ленинград, 1956. С. 12–16. 4. *Боннер А. Т.* Принцип диспозитивности советского гражданского процессуального права. Учебное пособие. Москва : Изд-во ВЮЗИ, 1987. С. 13. 5. *Фурсов Д. А.* Предмет, система и основные принципы арбитражного процессуального права (современные проблемы теории и практики): дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 2000. С. 333. ; *Моисеев С. В.* Понятие и система принципов арбитражного процессуального права // Вестник МГУ. Серия 11. Право. 2006.

№ 1. С. 37–39. **6. Семенов В. М.** Конституционные принципы гражданского судопроизводства. Москва: Юрид. лит, 1982. С. 61–141 ; *Афанасьев С. Ф., Зайцев А. И.* Гражданский процесс. Москва: Норма, 2004. С. 96. (Серия учебно-методических комплексов). **7. Мамницкий В. Ю.** Принцип состязательности в гражданском судопроизводстве: дис. ... канд. юрид. наук. Харьков, 1995. С. 69–73. **8. Шерстюк В. М.** Система советского гражданского процессуального права (вопросы теории). Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1989. С. 8. **9. Букина В. С.** Принципы советского гражданского процессуального права (теоретические вопросы понятия и системы): дис. ... канд. юрид. наук. Ленинград, 1975. С. 131–132. **10. Чередниченко Е. Е.** Принципы уголовного законодательства: понятие, система, проблемы законодательной регламентации. Москва: Волтерс Клувер, 2007. С. 26–44. **11. Борисова Е. А.** К вопросу о принципах гражданского процесса // Проблемы процессуальной науки : история та сучасність. Київ, 2010. С. 18. **12. Там само.** С. 19–20.

References

1. Sverdlyk H. A. Pryntsyпы sovetskoho hrazhdanskoho prava. Krasnoiarsk : Yzd-vo Krasnoiar. un-ta, 1985. S. 64–65. **2. Chechyna N. A.** Pryntsyпы sovetskoho hrazhdanskoho protsessualnogo prava y ykh normatyvnoe zakreplenyе // Pravovedenyе. 1960. № 3. S. 80. **3. Savynov Yu. P.** Mesto systemy pryntsyпов v predmete nauky hrazhdanskoho protsessualnogo prava: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Leninhrad, 1956. S. 12–16. **4. Bonner A. T.** Pryntsyпы dyspozytyvnosti sovetskoho hrazhdanskoho protsessualnogo prava. Uchebnoe posobyе. Moskva : Yzd-vo VUuZY, 1987. S. 13. **5. Fursov D. A.** Predmet, sistema y osnovnye pryntsyпы arbytrazhnogo protsessualnogo prava (sovremennyye problemy teoryy y praktyky) : dys. ... d-ra yuryd. nauk. Moskva, 2000. S. 333. ; *Moiseev S. V.* Poniatyе y systema pryntsyпов arbytrazhnogo protsessualnogo prava // Vestnyk MHU. Seryia 11. Pravo. 2006. № 1. S. 37–39. **6. Semenov V. M.** Konstytutsyonnye pryntsyпы hrazhdanskoho sudoproizvodstva. Moskva : Yuryd. lit, 1982. S. 61–141 ; *Afanasev S. F., Zaitsev A. Y.* Hrazhdanskyi protsess. Moskva : Norma, 2004. S. 96. (Seryia uchebno-metodycheskykh kompleksov). **7. Mamnytskiy V. Yu.** Pryntsyпы sostizatel'nosti v hrazhdanskom sudoproizvodstve : dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkov, 1995. S. 69–73. **8. Sherstiuk V. M.** Sistema sovetskoho hrazhdanskoho protsessualnogo prava (voprosy teoryy). Moskva : Yzd-vo Mosk. un-ta, 1989. S. 8. **9. Bukyna V. S.** Pryntsyпы sovetskoho hrazhdanskoho protsessualnogo prava (teoreticheskiye voprosy poniatiya y systemy) : dys. ... kand. yuryd. nauk. Leninhrad, 1975. S. 131–132. **10. Cherednychenko E. E.** Pryntsyпы uholovnoho zakonodatel'stva: poniatyе, sistema, problemy zakonodatel'noi rehlementatsyy. Moskva : Volters Kluver, 2007. S. 26–44. **11. Borysova E. A.** K voprosu o pryntsyпakh hrazhdanskoho protsessu // Problemy protsesualnoi nauky: istoriia ta sучasnist. Kyiv, 2010. S. 18. **12. Там само.** S. 19–20.

Tymchenko Hennadii.. System of principles of the civil rule-making in Ukraine: problem questions of genesis, structure and forms of the legislative fixing

The article analyzes the system of principles of civil procedure. The basis of the proposed understanding and the author's approach to the study is the need of a wider interpretation of the concept, which is considered as its legislative regulation restricts the possibility of studying phenomena only quantitative indicators. To characterize the system as an abstract model of cognition and in the context of improvement of legal technique, it is important to identify the real relationship principles, and the degree of conditionality and complementarity with each other, and the relationship of the evolution of social relations and structures of the system, the ratio of its elements with other provisions of law.

The author proves that the system of principles of justice as part of the typology of modern processes should be determined initially only desirable model of proceedings, limiting this approach to legislative discretion, and notes the possibility of in-depth knowledge of the system structure only at the intersection of different knowledge, not only and not so much for the procedural doctrine. This will facilitate the allocation of objective factors, the emergence and formation of this system and its development. Such factors include the nature and essence

of the state system, economic and political condition of the state, values and priorities that have developed in society at the present stage of its development, the expectations and needs of the society in judicial protection, judicial practice, the goals and objectives of the proceedings, the historical factors that determined the nature of the proceedings, the achievements of legal science.

Analyzing the code of civil procedure of Ukraine, the researcher critically evaluates legislative solution to the problem of principles in civil proceedings. The author notes the influence of European legal thought on domestic justice and his doctrine, the gradual process of adaptation of our legislation to the European standards of judicial protection, the convergence of the different procedural cultures. In this regard, the increasingly manifest trend add-ons of civil procedure, following rule of law, with new provisions that apply for considering them as principles and represent the foreign theory and practice.

An author analyses offer short stories and considers unjustified expansion on the home field of jurisprudence of the system of principles due to such positions, as here: just trial, access in a court, clever term, concentration of process, legal definiteness and other, because of absence for them own maintenance and pre-conditions of fixing.

Key words: principle, procedure, system principles, the rule of law, European standards of judicial protection, legal certainty.

DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-290-297

УДК 349.2

Я. В. СИМУТИНА,
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник*
ORCID 0000-0001-7579-187X

ДЕКОДИФІКАЦІЯ VS РЕКОДИФІКАЦІЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню актуальних проблем, що виникають у процесі реформування трудового законодавства в Україні з метою його лібералізації. З огляду на внесений до Верховної Ради України проєкт Закону про працю, реєстр. № 2708 від 28.12.2019 р. акцентовано увагу на питанні щодо форми основного законодавчого акта у сфері праці в Україні. Розглянуто існуючі наукові підходи до визначення окремих форм систематизації законодавства, зокрема, кодифікації та похідних від неї – рекодифікації та декодифікації. Обґрунтовано висновок про доцільність осучаснення трудового законодавства України у формі його рекодифікації як найбільш оптимального шляху для подальшого самостійного розвитку галузі трудового права у правовій системі України.

Ключові слова: кодифікація, рекодифікація, декодифікація, законодавство про працю.

Симутина Я. В. Декодифікація VS рекодифікація трудового законодавства України

Стаття посвящена исследованию актуальных проблем, возникающих в процессе формирования трудового законодательства в Украине с целью его либерализации. В связи с внесением на рассмотрение Верховной Рады Украины проекта Закона о труде, регистр. № 2708 от 28.12.2019 г. акцентируется внимание на вопросе относительно формы основного законодательного акта в сфере труда в Украине. Рассмотрены существующие

* **Simutina Yana**, Doctor of Juridical Sciences, Senior Research Officer

© Я. В. Симутина, 2020